

Univerzita Komenského v Bratislave
Vedecká rada Rímskokatolíckej cyrilometodskej bohosloveckej fakulty

Štefan Vančo

Autoreferát dizertačnej práce

***Proces inkorporácie katechumenov do cirkvi podľa kódexu
kánonického práva***

na získanie **akademického titulu „doktor“**

v študijnom odbore doktorandského štúdia: **teológia**

študijný program: **katolícka teológia**

BRATISLAVA 2019

Dizertačná práca bola vypracovaná v externej forme
doktorandského štúdia na Univerzite Komenského v Bratislave,
Rímskokatolíckej cyrilometodskej bohosloveckej fakulte.

Predkladateľ: **Štefan Vančo, ICLic.**

BÚ Žilina

Školiteľ: **Jozef Kemp, JUDr. ICDr. PhD.**

Katedra kánonického práva RKCMBF UK

Oponenti: **Prof. Miroslav K. Adam, OP**

Angelicum, Rím

Prof. ThDr. PaedDr. ICLic. Ján Duda, PhD.

Právnická fakulta UK Bratislava

Doc. ICDr. Miloš Pekarčík, PhD.

BÚ Spišské Podhradie

Autoreferát bol rozoslaný: 05.11.2019

Obhajoba dizertačnej práce sa koná 11.12.2019 o 13.00

pred komisiou pre obhajobu dizertačnej práce v študijnom programe
doktorandského štúdia katolícka teológia vymenovanou dekanom fakulty
dňa 05.11.2019

pre študijný odbor teológia

na Univerzite Komenského v Bratislave, Rímskokatolíckej cyrilometodskej
bohosloveckej fakulte

ThDr. Ing. Vladimír Thurzo, PhD.

dekan RKCMBF UK,
Kapitulská 26, Bratislava

ÚVOD

Katechumeni netvoría časť Božieho ľudu, keďže ešte neprijali sviatosť krstu, ale sú už veriaci v Krista a pripravujú sa na prijatie sviatosťí uvedenia do kresťanského života, aby boli začlenení do Cirkvi a do Krista. Po predkatechumenátnom období sú prijatí prostredníctvom liturgických obradov do katechumenátu a sú zapísaní do zvláštnej knihy. Elementy, ktoré ich už spájajú s Cirkvou, sú teda rôzne. Ich vnútorná túžba byť pokrstenými sa pod vedením Ducha Svätého prejavuje navonok vyjadrením úmyslu, ako aj konkrétnym úmyslom žiť vieru, nádej, lásku a liturgiu. Preto, ako diktuje kánon 206 §2, Cirkev sa osobitnou starostlivosťou stará o katechumenov ako o svojich – pretože už žijú život podľa evanjelia a zúčastňujú sa podľa svojich možností na slávení posvätných obradov – a dáva im rozličné výhody, ktoré sú vlastné pokrsteným.

Kódex v súvislosti s katechumenmi nehovorí o právach veriacich, pretože katechumeni nie sú osoby v Cirkvi, ako to chápe kánon 96, ale hovorí o výhodách. Rovnako však hovorí aj o záväzkoch, ktoré definujú jednotlivé konferencie biskupov.

Teda môžeme povedať, že katechumeni nie sú v právnom slova zmysle osoby v Cirkvi, ale bezpochyby sú im priznané prirodzené práva a ďalšie výhody podľa normy práva, a sú povinní zachovávať Božie právo tak prirodzené ako aj zjavené, a rovnako pozitívne normy vydané konferenciou biskupov. Takto katechumeni nie sú v Cirkvi ešte subjektmi rovnakých práv a povinností ako pokrstení, ale už sú istým spôsobom odlíšení od tých, ktorí ešte katechumenmi nie sú. Preto táto práca chce hľadať odpoveď na otázku: Ako sa dospelo k platnej normatíve? Aký je pohľad kánonického práva na nepokrsteného, na katechumena pripravujúceho sa na krst a na veriaceho? Prečo môžeme dnes hovoriť o postavení katechumena, ktoré definuje kán. 206 §1 – 2 nachádzajúci sa v Prvej časti Druhej knihy *CIC De christifidelibus*?

1 INKORPORÁCIA V HISTÓRII CIRKVI

Stať sa kresťanom je cesta, na ktorej sa stretá Boží dar s ľudskou slobodou, ale do ktorej vstupujú aj mnohé elementy. Táto cesta má len jeden cieľ: utváranie Krista v Cirkvi, ktorej jasným znakom je plné spoločenstvo na slávení Eucharistie. Etapy napredovania a uvádzania do kresťanského života, ktoré spomína *Katechizmus katolíckej cirkvi*, tvoria podstatu inštitúcie **katechumenátu**.

Termín katechumen – katechumenát má základ v gréckom slove *katēkhēō*, ktorého význam sa v priebehu vekov ustálil na dvoch základných zmysloch: 1. podrobne niečo líčiť (ako napríklad detaily z významnej udalosti) a 2. poučovať, inštruovať niekoho. **Katechumen** je teda chápaný ako ten, ktorý prijíma poučenie pred iniciáciou.

V dobe rannej Cirkvi **krst nasledoval zväčša bezprostredne po vyučovaní a vyznaní viery poslucháčov**, pričom inštrukcie ku kresťanskému životu boli odovzďované až potom. Tak to čítame na stránkach Nového zákona. Od týchto prvých krstov bezprostredne po konverzii počívajúcich sa v priebehu storočia situácia výrazne menila.

Už v polovici druhého storočia je **medzi obrátením ku Kristovi a samotným krstom vložené obdobie trvajúce aj tri roky**, zamerané na vyučovanie. Do Cirkvi v tej dobe vstupovalo totiž mnoho pohanov – ľudí navyknutých na iný, aj nezriadený spôsob života. Opustiť predchádzajúce spôsoby a úplne sa oddať Kristovi vyžadovalo cestu osobnej konverzie. Obdobie či inštitúcia katechumenátu sa preto stala akýmsi „mostom“, ktorý umožňoval prepojiť svet kresťanstva a svet pohanov, a pomáhal pohanom „prejsť“ do Cirkvi. Katechumenát jasne vyjadroval, že konverzia vyplýva do záväzku stať sa učeníkom. Príprava budúcich krstencov toho času je opísaná vo viacerých dielach súvekových autorov.

V 3. storočí nastáva zlatá epocha katechumenátu. V živote Cirkvi toto storočie predstavuje kľúčový moment – kresťania prestávajú žiť v malých skupinách a rozširujú sa do spoločnosti. Dobové prenasledovanie zanechalo mnoho mučeníkov. Prenasledovanie pre vieru a výsmech od pohanských učencov, ale aj pevná viera, živá skúsenosť cirkevných spoločenstiev a úcta ku krvi mučeníkov – to všetko spôsobovalo, že prijatie do Cirkvi bolo vážnou vecou; rýchlych, nerozmyslených konverzií postupne ubúdalo, príprava bola zameraná na úplnú oddanosť Kristovi, upevnenú životom s komunitou. ***Apoštolská tradícia nám zanecháva podrobný opis priebehu katechumenátu*** – dozvedáme sa, že katechumeni boli srdečne prijímaní v cirkevných komunitách a boli považovaní za kresťanov, nie však za právoplatných členov skupiny veriacich vo vlastnom zmysle slova.

Približne v 4. storočí sa ustaluje **rozdelenie katechumenátu na štyri časti – obdobie žiadateľstva (predkatechumenátu), vlastný katechumenát, obdobie „osvietenia“ a samotná iniciácia**. Prechod medzi jednotlivými obdobiami bol charakteristický skúšaním hodnosti a spôsobilosti katechumena, jednotlivé etapy sa vyznačovali rôznymi obradmi, iniciačné sviatosti sa udeľovali v jednom dni. Katechumenov sa dotýkajú aj normy súdobých koncilov v Elvire a Nicei.

V tomto období však inštitúcia katechumenátu podstupuje výrazné zmeny – koniec prenasledovania kresťanov, a naopak určité vyzdvihovanie kresťanského náboženstva cisárom Konštantínom spôsobilo **náhly vzostup záujemcov o krst bez skutočnej vnútornej viery**. V súvislosti s nesprávnymi motívmi sa znižuje aj záujem o prípravu na krst, postupne sa skracuje čas výchovy vo viere a očisťovanie sa v priebehu času začína považovať len za povrchný obrad. Problém predstavovali aj katechumeni, ktorí po zápise do katechumenátu odkladali samotný krst na neurčito.

V piatom storočí sa kríza katechumenátu naďalej prehĺbuje, **obdobie prípravy sa skraca v podstate len na obdobie Pôstu. Čoraz viac sa rozmáha prax krstu detí.**

Na prelome 6. a 7. storočia zažíva Cirkev expanziu, konvertujú celé národy. Spisy z tohto obdobia zaraďujú medzi katechumenov aj novorodencov. Pod vládou Karola Veľkého (8. – 9. st.) sa **krst stal symbolom podrobenia sa franskej nadvláde a jeho odmietnutie sa trestalo smrťou.** V tom čase sa kresťanská iniciácia slávila dvoma spôsobmi: ak liturgii predsedal biskup, udeľovali sa naraz všetky tri sviatosti, ak však liturgii predsedal kňaz, krstom sa udelil iba krst a prijímanie. Pomazanie olejom, ktoré bolo rezervované pre biskupa, sa odložilo na neskôr.

S rozpadom Franskej ríše sa rozštiepila aj liturgia a potreba zjednotenia bola v 10. storočí veľmi silná – *Rímsko-germánsky pontifikál* ukazuje liturgiu katechumenátu z tohto obdobia, pojem katechumenát je však už pomerne neznámy. *Rímsky pontifikál* z 12. storočia postráda takmer všetky obrady katechumenátu, následne **v 13. storočí sa sviatosti kresťanskej iniciácie definitívne oddeľujú a deťom sa vysluhuje iba krst.**

K znovuoživeniu katechumenátnej prípravy dochádza napokon v období od 15. storočia v súvislosti s novobjavenými krajinami a potrebou evanjelizovať domorodé obyvateľstvo. Hoci sa misionári snažili novoobrátených oboznámiť s tajomstvami viery, nikto – ani cirkevné koncily – toto obdobie nenazýva katechumenátom.

V 16. st. sa začínajú objavovať domy pre katechumenov s cieľom intenzívnej prípravy konvertitov mimo domáceho prostredia. Napriek žiadostiam misionárov a práci osobností ako kardinál Santori a kardinál Lavigieri sa inštitúcia katechumenátu oficiálne nezaviedla, hoci v misijných krajinách (najmä v Afrike) sa jednotlivé etapy známe z prvých storočí pri príprave na krst používali.

Do Európy sa katechumenát vráti až v 20. storočí v dôsledku potreby evanjelizácie dekristianizovaných pracujúcich tried. *Kódex kánonického práva* z r. 1917 katechumenov spomína len okrajovo, v troch paragrafoch kánonu 752, bez toho, aby katechumenov definoval. Už v tomto čase teda nie je jasné právne postavenie katechumena v Cirkvi, čo vedie k búrlivým diskusiám medzi kánonistami.

2 OBNOVA KATECHUMENÁTU II. VATIKÁNSKYM KONCILOM

V prvej polovici 20. storočia zaznievali z rôznych krajín hlasy žiadajúce o znovuoobnovenie katechumenátu. Popri už spomínanej Afrike to boli aj krajiny Ázie a Japonsko. Katechumenát sa všade javil ako vhodný spôsob uvádzania do cirkevného spoločenstva pre dospelých. Nechýbali však takí, ktorí si mysleli, že dospelí majú byť krstení jednoduchým obradom ako deti. V Európe sa ako prvé ozvalo v prospech obnovy katechumenátu Francúzsko. V 50. rokoch 20. storočia pribudlo dospelých, ktorí v dôsledku ideológie neboli pokrstení v detskom veku. Otázkou však ostával spôsob, ako ich správne formovať.

Postupne začali v Európe, i v iných krajinách, vznikať centrá katechumenátu a začalo sa o ňom verejne hovoriť. Skôr, než bol otvorený II. vatikánsky koncil, **Ján XXIII. na výslovnú žiadosť biskupov promulgoval v roku 1962 nové *Ordo baptismi adultorum***, podľa ktorého bola príprava na krst rozdelená do 7 etáp.

V rámci príprav na koncil bola téma katechumenátu prerokovávaná liturgickou komisiou. Prvým dokumentom, ktorý sa zaoberá obnovením katechumenátu, je tak apoštolská konštitúcia o liturgii ***Sacrosanctum concilium***. Otázky, s ktorými sa konciloví otcovia museli vysporiadať, sa týkali ohraničenia času trvania katechumenátu, jeho celkového zmyslu, či zavedenia miestnych

kultúrnych prvkov do liturgie. Pred finálnou podobou existovali štyri verzie jednotlivých článkov, ktorých textové zmeny sú v dizertačnej práci detailne spracované.

V rámci vznikania dogmatickej konštitúcie o Cirkvi *Lumen gentium* sa konciloví otcovia pokúsili zodpovedať otázku, do akej miery katechumeni patria do Cirkvi. Dokument sa pri katechumenoch vyhýbal použitiu slova „člen“ a snažil sa uchopiť podstatu spojenia katechumena s Cirkvou. Katechumeni boli vyňatí zo skupiny s pokrstenými nekatolíkmí a aplikovala sa na nich doktrína o „voto“ – explicitnom vyjadrení vôle. Porovnanie štyroch verzií textu a jeho finálnej podoby je rovnako detailne spracované v predkladanej práci.

Najbúrlivejších diskusií sa dočkal počas prípravy dekrét *Ad gentes* o misijnej činnosti Cirkvi. Schéma musela byť niekoľko krát prepracovaná, vznieslo sa množstvo pripomienok najmä od biskupov neeurópskych krajín. Volalo sa po jasnej definícii postavenia katechumena v Cirkvi, menilo sa aj zloženie prípravných komisií. Nakoniec sa konciloví otcovia zjednotili na pomerne hutnom opise katechumenátu a definícii katechumenov, o ktorých dokument vyhlasuje, že sú začlenení do Cirkvi a patria do Kristovej rodiny.

Z ďalších koncilových dokumentov sa katechumenátu dotýka dekrét o pastorálnej službe biskupov v Cirkvi *Christus Dominus*, ktorý kladie bremeno zodpovednosti za obnovu katechumenátu na plecia miestnym ordinárom; ďalej dekrét o kňazskom účinkovaní a živote *Presbyterorum ordinis*, ktorý kňazom pripomína starostlivosť o katechumenov a neofytov v rámci farského spoločenstva.

II. vatikánsky koncil jasne vyjadril potrebu znovuzavedenia katechumenátu. V dôsledku toho vyvstala potreba revízie obradov sviatostí kresťanskej iniciácie dospelých, ale tiež obrad prispôbený na krst detí, a v roku 1972 bol zreformovaný *Ordo initiationis*

christianae adultorum (OICA). OICA ponúka katechumenátny itinerár, ktorý rozlišuje stupne a časy prípravy katechumena. Sú predpísané tri stupne, ktorými dospelý aspirant na krst musí prejsť, aby bol inkorporovaný do Cirkvi, týmto stupňom zodpovedajú 4 etapy, a v mnohom predstavuje oživenie mnohých prvkov, s ktorými sme sa stretli už v starých liturgických knihách a po prvýkrát po mnohých storočiach sa v tomto procese ráta aj s úlohou veriacich a miestnej komunity, a cirkevná komunita tak opäť zohráva dôležitú úlohu v príprave katechumenov. Pastорácia katechumenov sa v nasledujúcich rokoch naďalej rozvíjala.

V pokoncilovom období sa začínajú kánónisti zaoberať právnym postavením katechumena. Chceli tak poukázať na problémy v právnych diskusiách na túto tému. Kánónisti Lombardia, Urrutia či Legrain sa rozsiahlo venujú témam práv a povinností katechumenov, no predovšetkým otázke manželstva katechumenov, kde tvrdo kritizujú napríklad nutnosť požiadať o dišpenz „*disparitas cultus*“ Čakalo sa, že mnohé sporné otázky vyrieši revízia *Kódexu kánónického práva*.

3 KATECHUMENÁT V PROCESSE REVÍZIE KÓDEXU

Práce na revízii Kódexu neboli jednoduché. Bolo potrebné zadefinovať právne postavenie katechumena, keďže platná legislatíva rozoznávala ako osoby v Cirkvi iba pokrstených a vznikalo mnoho sporov v otázke, či je možné uložiť práva a povinnosti osobám ešte nepokrsteným, alebo postaviť katechumenov na úroveň pokrstených. Nakoniec väčšina Konzultorov vyhlásila, že „**právne postavenie katechumenov musí byť odlišné od postavenia veriacich.**“ Toto stanovisko prijala komisia pripravujúca *Schemu Legis Ecclesiae fundamentalis* (LEF). Katechumenom sa venoval kánon 8, pričom v rôznych jeho premenách sa komisia snažila úzkostlivo vyhnúť pojmom, prehnaný záujem vyhnúť sa zo strany komisie

akémukoľvek slovu alebo výrazu, ktorý by mohol byť interpretovaný v zmysle zamieňania katechumenátu s krstom. Zmeny textu sú detailne rozpracované v predkladanej práci.

Schema Codicis Iuris Canonici z roku 1980 pôvodne zmienku o katechumenáte neobsahovala, čo vyvolalo vlnu kritiky. V upravenom dokumente *Relatio* z roku 1981 nachádzame kánon 201 §2 textovo takmer totožný s kánonom 8 z *LEF*. S minimálnymi obmenami ho nachádzame o rok neskôr v *Scheme 1982* pod číslom 206, pod ktorým sa nachádza aj v súčasne platnom *Kódexe*. Opäť – detaily textových premien v procese tvorby kánonu sú zhrnuté v dizertačnej práci.

Čo sa týka **postavenia katechumena**, *Kódex* učí, že katechumeni nie sú ešte veriacimi kresťanmi podľa kánonu 204 §1 a kánonu 96 *CIC*, a ich inkorporácia do spoločenstva Cirkvi nie je ešte ani úplná ani definitívna. Napriek tomu však patria k Cirkvi osobitným postavením. Treba si však položiť otázku, kedy sa človek stáva naplno katechumenom.

Aktuálny *Kódex* hovorí o katechumenáte na troch miestach:

a) v druhej knihe: ohľadne veriacich; b) v tretej knihe: ohľadne misionárskych aktivít; c) v štvrtej knihe: ohľadne krstu dospelého skrz katechumenát, iba že by sa nachádzal v nebezpečenstve smrti; ohľadne krstného rodiča, ktorého úlohou je asistovať pokrstenému v kresťanskom uvedení a napokon ohľadne svätenín.

Z pedagogických dôvodov rozlišujeme **dvojaký katechumenátny itinerár**: katechumenát pre deti vo veku katechizmu, čo je 7. – 14. rok života, a ten pravý a vlastný katechumenát pre dospelých od 14. veku života. **Čas na katechumenát nie je fixný**, ale majú ho stanoviť konferencie biskupov a diecézy prostredníctvom partikulárnych noriem. **Počas tohto obdobia**, aj keď katechumenát

postupne prechádza rozličnými etapami formácie, **záväzky a výsady sa podľa kánonickej legislatívy nemenia.**

V prípade nebezpečenstva smrti môže vysluhovateľ udeliť krst aj tomu, kto nebol prijatý do katechumenátu a v mimoriadnych okolnostiach, keď kandidát nemohol prejsť všetkými stupňami iniciácie alebo keď miestny ordinár, posúdiac úprimnosť jeho obrátenia a jeho náboženskú zrelosť, sa rozhodne dať mu krst, môže miestny ordinár nariadiť aj použitie jednoduchšieho obradu.

4 POSTAVENIE KATECHUMENA V PLATNEJ KÁNONICKEJ LEGISLATÍVE

CIC v kánone 206 §2 definuje **starostlivosť o katechumenov zo strany Cirkvi**. Z toho vyplýva, že katechumen musí mať určitý zväzok s Cirkvou. Ešte nejde o zväzok príslušnosti k Cirkvi, ktorý je charakterizovaný prijatým krstom, z ktorého pre veriaceho v Krista vyplývajú určité práva a povinnosti. V prípade katechumena však legislatór uznáva, že Cirkev ho považuje „akoby už za svojho člena.“

Svoje právne postavenie katechumen získava vstupom do katechumenátu. Do katechumenátu môže byť začlenený ten, kto zanechal detstvo a dosiahol užívanie rozumu. Keďže túžba po krste je aktom vôle, skutočný katechumen by mal byť charakterizovaný niekoľkými elementmi. Patrí sem **žitý život viery, nádeje a lásky**, a ako uvádza *Obrad uvedenia dospelých do kresťanského života*, u katechumena by sme mali nájsť prvé znaky kresťanského života, teda prvotnú vieru zrodenú počas predkatechumenátu, začiatok obrátenia, vôľu zmeniť svoj život a vstúpiť do vzťahu s Bohom cez Krista. Druhý element, ktorý charakterizuje katechumena, je **túžba prijatím krstu vstúpiť do Cirkvi**. Ide o budovanie vzťahu medzi katechumenom a Cirkvou, na jednej strane jeho túžbou po začlenení,

na druhej strane prežívaním prijatia vo farskom spoločenstve, keďže Cirkev sa o katechumenov podľa Kódexu má starať už ako o svojich.

Katechumen je nositeľom istých výhod a záväzkov. Keďže ešte nie je osobou v Cirkvi, medzi kánonistami existuje pochybnosť, či môže byť nositeľom práv. *CIC* definuje výhody, ktoré sú vlastné veriacim a ktoré Cirkev rozširuje na katechumenov:

- 1) Cirkev pozýva katechumenov, aby viedli život podľa evanjelia a uvádza ich do slávania posvätných obradov.
- 2) Cirkev iniciuje v katechumenoch život viery, liturgický život a apoštolát
- 3) Cirkev katechumenom priznáva výhody, ktoré sú vlastné kresťanom, a to: účasť na bohoslužbe slova, prijatie svätenín, ako sú požehnaní, malý exorcizmus a cirkevný pohreb.
- 4) Cirkev pozýva konferencie biskupov a diecéznych biskupov, aby vydali štatúty, ktorými sa vymedzia aj ďalšie výhody katechumenov. Napríklad by bolo vhodné, aby konferencia biskupov stanovila odlišnú formu vyhlásenia a prísľubu ohľadom výchovy detí v prípade manželstva katechumena s katolíkom.

Aj keď ešte nie sú kresťanmi, **katechumeni majú voči Cirkvi určité osobitné povinnosti.** Nesmie im byť cudzí život podľa evanjelia a pokánie, a malo by ich sprevádzať rozjímanie nad Božím slovom a modlitba. Čo sa týka záväzkov katechumena, *Kódex* o nich hovorí:

- 1) Katechumen musí byť dostatočne oboznámený s pravdami viery a s morálnymi povinnosťami, ktoré sú vlastné kresťanom.
- 2) musí sa osvedčiť počas katechumenátu, či nasleduje život podľa kresťanskej viery
- 3) má sa pripraviť na prijatie iniciačných sviatostí prostredníctvom rozličných stupňov podľa *Obradu uvedenia dospelých do kresťanského života* prispôbeného partikulárnymi normami konferencie biskupov

4) je pozvaný oboznámiť sa so životom podľa evanjelia, a prijať všetky jeho aspekty, najmä zvesť o umučenom a zmŕtvychvstalom Kristovi, byť katechizovaný ohľadom kresťanskej doktríny s následnou zmenou zmýšľania a životného štýlu podľa kresťanskej morálky, mať skúsenosť na poli sviatostno-liturgickom, svedčiť o Kristovi vo vzťahoch vo svojom okolí.

5) je povinný nenachádzať sa v hriešnej situácii nekompatibilnej s prijatím sviatosti krstu.

6) Vyžaduje sa, aby katechumen pred prijatím sviatosti krstu konal pokánie za hriechy, ktoré spáchal a snažil sa byť od nich vzdialený.

Legislátor navyiac zveruje biskupským konferenciám úlohu riadiť nielen samotný katechumenát, ale aj **právne postavenie katechumenov** tým, že im vymedzí záväzky a výhody. Prehľad niektorých výhod a záväzkov ustanovených miestnymi biskupskými konferenciami je ponúknutý v predkladanej práci.

Zväzok katechumena a Cirkvi prináša právne účinky, nakoľko sa medzi katechumenom a Cirkvou vytvára recipročný vzťah, ktorý kánonická legislatíva musí zobrať do úvahy. Preto je potrebné hovoriť aj o **právach a povinnostiach zo strany Cirkvi**. Cirkev má povinnosť zabezpečiť katechumenovi prostriedky, ktoré ho budú sprevádzať až k prijatiu sviatostí kresťanskej iniciácie: náležité poučenie, pomoc v začiatkoch kresťanského života, pozvanie k pokániu.

Počas katechumenátu sa môžu vyskytnúť zložité situácie. Jednou z nich je aj situácia, kedy katechumen môže o svoj status katechumena prísť.

Sú to prípady, kedy **katechumen nevytrval na ceste alebo Cirkev, podľa svojho rozvážneho úsudku, nepripustila katechumena ku krstu, alebo katechumen odložil svoju žiadosť na neskôr**. V tomto prípade, ak sa katechumen nezriekol svojej túžby po krste, má Cirkev povinnosti voči tomuto katechumenovi, ktorý sa však musí správať

so zreteľom na katechumenát. Cirkev by mala zadefinovať také postavenie katechumena, ktoré ho v takomto prípade oslobodí od katechumenátnej prípravy, ale zostane pod dohľadom pastierov, nakoľko katechumen musí zostať vo vzťahu s kresťanským spoločenstvom.

Jednou z častých zložitých situácií je, keď **katechumen žije v neregulárnom zväzku**. Aj keď sa vstup do katechumenátu deje na základe slobodného rozhodnutia, môže sa stať, že katechumen napriek svojej túžbe nemôže byť pripustený ku krstu, nakoľko žije v neregulárnom zväzku. V takomto prípade sa musí manželstvo „regularizovať“ skôr, ako bude katechumen pripustený ku krstu.

Predkladaná práca sa detailne zaoberá riešením možných situácií:

- slobodný katechumen, ktorý žije vo voľnom zväzku so slobodným nepokrsteným
- slobodný katechumen civilne sobášený so slobodným nepokrsteným
- slobodný katechumen, ktorý žije vo voľnom zväzku so slobodným katolíkom
- slobodný katechumen civilne zosobášený so slobodným katolíkom
- slobodný katechumen zosobášený v Cirkvi s dišpenzom pre „disparitas cultus“ s katolíkom
- slobodný katechumen, ktorý žije vo voľnom zväzku s rozvedeným nepokrsteným
- rozvedený katechumen, ktorý žije vo voľnom zväzku so slobodným nepokrsteným
- rozvedený katechumen, ktorý žije vo voľnom zväzku s rozvedeným nepokrsteným
- slobodný katechumen civilne zosobášený s rozvedeným nepokrsteným
- rozvedený katechumen civilne zosobášený so slobodným nepokrsteným
- rozvedený katechumen, ktorý je civilne zosobášený s rozvedeným nepokrsteným

- slobodný katechumen, ktorý žije vo voľnom zväzku, alebo je civilne sobášený s rozvedeným katolíkom
- rozvedený katechumen, ktorý žije vo voľnom zväzku, alebo je civilne zosobášený so slobodným katolíkom
- rozvedený katechumen, ktorý žije vo voľnom zväzku, alebo je civilne zosobášený s rozvedeným katolíkom

ZÁVER

Napriek tomu, že katechumenát sa – hoci v obmieňajúcej sa forme a hĺbke – v Cirkvi nachádzal od počiatku, a napriek tomu, že sa od Druhého vatikánskeho koncilu intenzívne pracuje na jeho znovuoživení, niektoré právne otázky ohľadom postavenia katechumena doposiaľ nie sú uspokojivo vyriešené.

Podľa nášho názoru, aj keď si uvedomujeme obrovskú námahu vynaloženú pri tvorbe *CIC*, je ešte treba urobiť veľa práce, aby univerzálna legislatíva zreteľne zadefinovala postavenie katechumena vo vzťahu k Cirkvi a odlišila ho od nepokrstených neveriacich v Krista, vypracovala štatút s jeho právami a povinnosťami, a zároveň ponechala konkrétnym partikulárnym cirkvám priestor na prispôsobenie niektorých noriem alebo obradov miestnym podmienkam, ako to už bolo predpokladané v *OICA* a v tom istom *Kódexe*.

SUMMARY

Institute of catechumenate is present in the Church from the early times.

In the first centuries, particularly during persecution of Christians, catechumenal formation for the sacraments of Christian initiation played important role in the life of Christian community, having rather complicated structure with numerous ceremonies. Participants of this formation – catechumens – were considered in a certain manner members of the Church, although they lacked access to some rights common to baptized faithful. In the course of time, baptism of infants became more frequent, and after Christianity was proclaimed the official and obligatory religion of the Roman Empire, the catechumenate declined.

Gradual restoration of catechumenate occurred with discovery of new lands and missionary activity, later, the catechumenate as institution had been restored also in Europe. This raised many questions about juridical status of catechumens and their pertinence to the Church, which were addressed in a variety of ways by Fathers of the Second Vatican Council in comprehensive disputes regarding council documents such as *Sacrosanctum Concilium*, *Lumen Gentium*, *Ad Gentes*, *Christus Dominus* and *Presbyterorum Ordinis*. Restoration of catechumenate led to revision of *Ordo initiationis christianae adultorum*. Unclarity of juridical status of the catechumen rose many questions which were believed to be responded by revision of Code of canon law. However, many of them remained opened, especially about their rights and obligations. Despite some shift in comprehension of juridical status of catechumen, rights and obligations of the Church towards catechumen, and despite there are some resolutions for complicated living situations, still there are some questions which are not satisfactorily answered up to now.

ZOZNAM NAJDÔLEŽITEJŠÍCH BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

ARGÁRATE, Pablo. John Chrysostom's Catechesis on Baptism in context of the late Fourth-Century Mystagogies. In: Icoana Credinței. 2017, roč. 3, č. 5, s. 19-25.

ARRIETA, Juan Ignacio. ed. Codice di diritto canonico e leggi complementari commentato. Testo latino a fronte.: Roma: Coletti a San Pietro, 2010. Pontificia Università della Santa Croce. Testi legislativi.

BOROBIO, Dionisio. Catecumenado e iniciación cristiana: un desafío para la Iglesia hoy. Malaga: Centre de Pastoral Litúrgica, 2007. Biblioteca litúrgica.

BRUGNOTTO, Giuliano. Il catecumenato come istituto giuridico di incorporazione alla Chiesa nei secoli I-VII. In: ASSOCIAZIONE CANONISTICA ITALIANA Iniziazione cristiana: profili generali. Milano: Glossa, 2008, s. 69-84.

CAMPATELLI, Maria. Il battesimo. Ogni giorno alle fonti della vita nuova. Roma: Lipa, 2007.

CASPANI, Pierpaolo. Il ripristino del catecumenato nei documenti del Vaticano II. In: La Scuola Cattolica. 2005, č. 4, s. 589-630.

CAVALLOTTO, Giuseppe. Rinascita del catecumenato e pastorale missionaria in Europa. In: ROSTKOWSKI, M. ed. La missione senza confini: ambiti della missione ad gentes: miscellanea in onore del r.p. Willi Henkel, OMI. Roma: Miss. Oblati di Maria Immacolata, 2000, s. 287-310.

DANIELOU, Jean, DU CHARLAT, Régine. La catequesis en los primeros siglos. Burgos: Monte Carmelo, 1998.

DUJARIER, Michel. Breve Storia del catecumenato. Leumann-Torino: Elledici, 1988.

EUSEBIO JR, Enrico C. The Restoration of the Catechumenate: Some Voices from the Peripheries in the Redaction of Ad Gentes 14. In: Landas: Journal of Loyola School of Theology. 2016, roč. 30, č. 2, s. 31-69.

FERGUSON, Everett. Baptism in the early church: history, theology, and liturgy in the first five centuries. Grand Rapids, MI: Wm. B. Eerdmans Publishing, 2009.

FLORISTÁN, Casiano Samanes. Restaurazione del catecumenato in Europa nel nostro secolo. In: CAVALLOTTO, Giuseppe Iniziazione cristiana e catecumenato. Diventare cristiani per essere battezzati. Bologna: EDB, 1996, s. 197-221.

GHIRLANDA, Gianfranco. Il diritto nella Chiesa mistero di comunione. Compendio di diritto ecclesiale. Roma: Gregorian and Biblical Press, 2015.

GIRAUDO, Alessandro. Rito del matrimonio tra una parte cattolica e una parte catecumena o non cristiana. In: Quaderni di diritto ecclesiale. 2006, č. 19, s. 261-271.

GROUPE DE RECHERCHES ET D'ÉTUDES CANONIQUES SPÉCIALISÉES. Le catéchumène dans l'Église. Réflexions sur le statut et questions d'actualité. In: L'année canonique. 1997, č. 39, s. 59-66.

HARMLESS, William. Augustine and the Catechumenate. Collegeville: Liturgical Press, 2014.

CHIAPPETTA, Luigi. Il Codice di Diritto Canonico. Commento giuridico-pastorale. Bologna: Dehoniane, 2011.

LAURENTIN, André, DUJARIER, Michel. El catecumenado: fuentes neotestamentarias y patrísticas. La reforma del Vaticano II. Bilbao: Gafite Ediciones, 2002.

LEGRAIN, Michel. Les ambiguïtés actuelles du statut catéchumenal. In: *Nouvelles revue théologique*. 1972, roč. 94, č. 10, s. 1053-1064.

LOBO, Arturo Alonso et al. Comentarios al Código de Derecho Canónico : con el texto legal latino y castellano. II, Cánones 682 - 1321. Madrid: Biblioteca de Autores Cristianos, 1963.

LONGHITANO, Adolfo. Il Popolo di Dio. In: GRUPPO ITALIANO DOCENTI DI DIRITTO CANONICO *Diritto nel mistero della Chiesa II - Il popolo di Dio - Stati e funzioni del popolo di Dio - Chiesa particolare e universale - La funzione di insegnare*. Roma: Lateran University Press, 2001, s. 13-70.

MADONNA, Michèle. Lo statuto giuridico del catecumeno tra diritto universale e legislazione particolare. In: *Ius ecclesiae*. 2005, roč. 17, č. 2, s. 441-462.

MCGRAIL, Peter. *The Rite of Christian Initiation: Adult Rituals and Roman Catholic Ecclesiology*. New York: Taylor & Francis, 2016. Liturgy, Worship and Society Series.

NOCENT, Adrien. I tre sacramenti dell'iniziazione cristiana. In: PONTIFICIO ISTITUTO DI S. ANSELMO *I sacramenti. Teologia e storia della celebrazione*. Genova: Pontificio istituto S. Anselmo, 1995, s. 11-131.

SITTSER, Gerald L. The Catechumenate and the Rise of Christianity. In: *Journal of Spiritual Formation and Soul Care*. 2013, roč. 6, č. 2, s. 179-203.

TREVISAN, Gianni. Il catecumenato, istruzione e tirocinio della vita cristiana. In: *Quaderni di Diritto Ecclesiale*. 2014, č. 3, s. 263-281

TREVISAN, Gianni. Lo "stato giuridico" del catecumeno. In: TREVISAN, Gianni. ed. *Quando si diventa cristiani. I sacramenti dell'iniziazione: indicazioni canoniche e pastorali*. Milano: Ancora, 2003, s. 99-117.

TURNER, Paul. *The Hallelujah Highway: A History of the Catechumenate*. Chicago: LiturgyTrainingPublications, 2000.

URRUTIA, Francisco Javier. Catechumenatus iuxta concilium oecumenicum Vaticanum II. In: *Periodica*. 1974, roč. 63, č. 2, s. 120-144.

URRUTIA, Francisco Javier. De quibusdam quaestionibus ad librum primum Codicis pertinentibus. In: *Periodica de Re Morali Canonica Liturgica Roma*. 1984, roč. 73, č. 3, s. 293-328.

YAMANE, David. *Becoming Catholic: Finding Rome in the American Religious Landscape*. New York: Oxford University Press, 2014.

YAMANE, David. Initiation Rites in the Contemporary Catholic Church: What Difference Do They Make? In: *Review of religious research*. 2012, roč. 54, č. 4, s. 401-420.

a mnohé **DOKUMENTY PÁPEŽSKÝCH KOMISÍ, KONGREGACÍ, KONCILOVÝCH OTCOV A BISKUPSKÝCH KONFERENCÍ**